

Шикіна Н. А.

к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

Коцюрубенко Г. М.

к.е.н., викладач кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Останні події економічного та політичного життя в Україні істотно погіршили умови стабільного розвитку, що не могло не відобразитись на появі панічних настроїв у суспільстві та провокування соціальних конфліктів. Важливою складовою зняття напруги має стати стабільна та виважена державна політика щодо забезпечення соціальних гарантій, реалізація яких можлива лише за умови збалансованої бюджетної політики. Поряд з тим, формування та виконання бюджету у порівнянні з іншими макроекономічними показниками формують основу для аналізу рівня бюджетної безпеки. Бюджетна безпека – складова формування фінансової безпеки країни, погіршення якої, безумовно, є негативним явищем та слугує індикатором необхідності корегування, а подекуди і перебудови, загальної стратегії розвитку держави.

Оцінювання рівня бюджетної безпеки здійснюється у складі визначення рівня загальної економічної безпеки країни відповідно до методичних рекомендацій, розроблених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України. Відповідно до наказу Міністерства у 2013 році методика розрахунку, чинна на той період часу (Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60), була переглянута.

Для можливості проведення оцінки бюджетної безпеки в динаміці та за наявності звітних даних про стан виконання бюджету, доцільно здійснити розрахунок показників відповідно до Методики, що діяла до 2013 року.

Таблиця 1.

Оцінювання рівня бюджетної безпеки України [розраховано авторами на основі 2-3]

№	Індикатор, одиниця виміру	Порогове значення	Роки					
			2006	2008	2009	2010	2012	2013
1.	Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет (без урахування доходів Пенсійного фонду), %	не більше 30	31,6	31,4	29,9	29,1	31,6	30,4
2.	Відношення дефіциту (-) / профіциту (+) державного бюджету до ВВП, %	не більше 3	(-) 0,7	(-) 1,3	(-) 3,9	(-) 5,9	(-) 3,8	(-) 4,4
3.	Відношення дефіциту, профіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, %	не більше 5	(-) 3,1	(-) 7,8	(-) 1,3	(-) 2,3	(-) 5,2	н/д
4.	Обсяг трансфертів з державного бюджету, % до ВВП	не більше 10 - 15	7,1	6,2	6,8	7,2	8,8	8,0

В Україні кожного року Кабінетом Міністрів приймається, а потім Верховною Радою схвалюється, проект Основних напрямів бюджетної політики на наступний рік. Так, на 2014 рік у розділі «Основні завдання бюджетної політики» з метою подальшої стабілізації державних фінансів передбачено збереження, з урахуванням норм податкового законодавства, частки перерозподілу валового внутрішнього продукту через зведений бюджет на рівні, що не перевищує 30 відсотків. Така саме норма за даним показником передбачена українським законодавством і на 2015 рік.

Такий підхід вже зберігається в Україні протягом досить тривалого часу та відповідає американській моделі державної централізації ВВП. З одного боку така модель вважається досить жорсткою, оскільки вимагає від суспільства високого рівня ділової активності, а з іншого – це ідеальна модель для реалізації підприємницького потенціалу кожної людини країни відповідного віку та для реалізації сміливих рішень уряду, спрямованих на економічний розвиток, що безумовно є позитивним фактором.

Значне перевищення рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет (без урахування доходів Пенсійного фонду) в Україні мало місце ще у 1996 році та дорівнювало 37,1 % до ВВП[3]. Починаючи з 1997 року даний показник складає близько 30 %, з деяким перевищенням у 1,6 % у 2006 та 2012 роках.

Більш складною є ситуація забезпечення належного рівня бюджетної безпеки України за показником «Відношення дефіциту / профіциту державного бюджету до ВВП, %». Значне перевищення дефіциту державного бюджету над пороговим значенням спостерігалось у 2009 та 2010 роках (3,9 % та 5,9 % до ВВП відповідно) та у 2012 та 2013 роках (3,8 % та 4,4 % до ВВП відповідно).

Такий стан справ обумовлює необхідність активізації діяльності державної політики щодо прийняття заходів з метою зменшення дефіциту державного бюджету. Досягти зазначеної мети можна як шляхом збільшення доходної частини (зокрема шляхом активізації економічної діяльності та зростання ВВП), так і за допомогою зменшення видатків державного бюджету. Регулювання останніх має відбуватись у тісній взаємодії з необхідністю забезпечення соціальних гарантій та вимагає використання новітніх інструментів державного фінансового менеджменту, зокрема в частині здійснення та планування видатків державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Наказ Мінекономрозвитку від 29.10.2013р. №1277 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України" [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=38738

2. Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» [Електронний ресурс]/ Офіційний веб-портал Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

3. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>